

9. Сперанская Т. С. Французский опыт сотрудничества государственного и частного секторов в сфере высоких технологий / Т. С. Сперанская // Проблемы прогнозирования. — 2007. — № 3. — С. 151–155.

10. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 р. № 2404-VI // Офіційний вісник України. — 2010. — № 58. — Ст. 1988.

11. Прусенко Є. Через поганий стан доріг держава щорічно втрачає близько 32 млрд. ВВП / Є. Прусенко // Урядовий кур'єр. — 2011. — 4 лют. (№ 21). — С. 8–9.

12. Мельник С. Кріпити партнерство між бізнесом і державою / С. Мельник // Голос України. — 2011. — 22 берез. (№ 51). — С. 2.

13. Королев В. П. Современные подходы к менеджменту качества противокоррозионной защиты и коррозионному контролю металлоконструкций /

В. П. Королев, А. А. Рыженков, А. Н. Гибаленко // Промислове будівництво та інженерні споруди. — 2009. — № 4. — С. 7–11.

14. Гончарова Е. Первой столице Донбасса придумали новый имидж / Е. Гончарова // Донбасс. — 2011. — 17. февр. (№ 20). — С. 3.

15. Коженцева И. Горловка меняет имидж и готова принять тех, кто, отдыхая, любит познавать / И. Коженцева // Донбасс. — 2011. — 2 апр. (№ 38). — С. 5.

16. Гончарова Е. Развалины и выработки нужно сделать выгодными для туристов / Е. Гончарова // Донбасс. — 2011. — 2 апр. (№ 38). — С. 5.

17. Суздалев И. Святогорск резко меняется / И. Суздалев // Донбасс. — 2011. — 12 апр. (№ 42). — С. 2.

Поступила в редакцию 27.05.2011 г.

УДК 342.417(477)

Ф. В. Веніславський,

*канд. юрид. наук,
доцент,*

*Національний університет
«Юридична академія України
ім. Ярослава Мудрого»,
м. Харків*

ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Особливістю нинішнього етапу державно-правового розвитку переважної більшості країн сучасного світу є прагнення до економічної, а останнім часом — і до політичної інтеграції в різноманітні регіональні та загальносвітові міждержавні організації. Не є виключенням і Україна, яка протягом практично всього часу своєї незалежності намагається остаточно політично визначитися зі своїм історичним цивілізаційним вибором: або на користь тісної інтеграції до економічних і політичних організацій, періодично утворюваних державами колишнього СРСР, або на користь Європейських міждержавних утворень. Однак, окрім очевидних переваг тісної співпраці держав в умовах соціально-політичних та економічних глобалізаційних процесів, з огляду на значну неоднорідність рівня їхнього економічного розвитку, будь-яка подібна інтеграція неминуче призводить до

істотної трансформації, а подеколи — і створює пряму загрозу одному з основоположних інститутів державності — державному суверенітету. Тому не випадково проблема економічної безпеки держави, як засобу забезпечення державного суверенітету, економічної стабільності та поступального розвитку країни відноситься до однієї з найбільш актуальних проблем сучасної і економічної, і юридичної, і політичної науки, якій присвячено цілу низку спеціальних наукових досліджень [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8].

Разом з тим взаємозв'язок глобалізаційних економічних процесів і забезпечення стабільності конституційного ладу України все ще залишається малодослідженим і потребує системного наукового аналізу. А з огляду на постійно зростаючий вплив світових економічних процесів на економічну систему України, прикладів чому протягом останніх років є

© Ф. В. Веніславський, 2011

більше ніж досить, і безпосереднім наслідком чого періодично є не лише економічна, а й політична нестабільність держави, ця проблема набуває істотно-теоретичного і практичного значення, що свідчить про її актуальність і своєчасність. Це прямо підтверджується і конституційним положенням, відповідно до якого захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішою функцією держави, справою всього українського народу (ст. 17 Конституції України). Послідовна і виважена економічна політика держави, спрямована на захист її суверенітету, забезпечення її національних інтересів, прав і свобод громадян, виступає в якості необхідної передумови ефективності всього сучасного конституційно-правового регулювання.

Загальнови́знаним в науці є твердження, що економіка — це базис (основа) суспільного ладу тієї чи іншої держави, який зумовлює сутність і зміст усіх інших суспільних відносин (правових, політичних, моральних тощо). Адже передусім від рівня розвитку економіки конкретної держави суттєво залежать практично всі сфери суспільного життя: спрямованість і зміст внутрішньої і зовнішньої політики держави; соціальна складова державно-владної діяльності; сутність і спрямованість правового регулювання; рівень розвитку культури, моралі тощо. Саме тому економічний суверенітет держави є невід'ємним складником та необхідною передумовою її реального політичного суверенітету, що чудово усвідомлювали й українські політики, і, тим більше — вітчизняні правознавці, ще у процесі здобуття Україною своєї незалежності. Як наслідок, розділ VI Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р., що отримав назву «Економічна самостійність», є найбільшим за обсягом і достатньо детально визначив основи економічної системи молодої Української держави.

Не викликає жодних заперечень і твердження, що система основоположних економічних відносин, свобода економічної діяльності виступають невід'ємною складовою частиною такої важливої політико-правової категорії, як конституційний лад, засади якого отримали позитивне нормативне закріплення в Конституції України, і який можна визначити як цілісну систему реально існуючих суспільних відносин, опосередковану демократичними принципами формування, організації та функціонування державної влади, взаємодією різних її органів, вільним функціонуванням інститутів громадянського суспільства та демократичним правовим статусом особи, що закріплена і гарантована конституційно-правовими нормами. Принципи конституційного ладу, тобто основоположні правові ідеї, певні ідеали, що зумовлюють зміст та сутність

усіх суспільних відносин, включають в себе і принципи економічних відносин. А належний рівень розвитку громадянського суспільства та вільне функціонування усіх його інститутів передбачає, насамперед, наявність розвиненої, стабільної і захищеної від внутрішніх і зовнішніх загроз економіки, яка є реальною гарантією юридичного забезпечення усіх конституційних прав і свобод людини. Як слушно зазначають М. Баглай та Б. Габрічідзе, свобода економічної діяльності потребує від держави особливої уваги, оскільки зловживання загрожує соціальним вибухом. Держава повинна не просто гарантувати цю свободу, але й регулювати її використання, надаючи економіці соціальну орієнтацію [9, с. 141].

Окремо слід відмітити, що все більш широке усвідомлення тісних системних взаємозв'язків, що існують між економічною і конституційною системами держави, зумовило розробку нового напрямку наукової думки, який отримав назву «конституційна економіка» чи «конституційна політична економіка», і яку пов'язують з іменами Джеймса Бьюкенена та Джефрі Бреннана [10]. Суть цієї теорії полягає в тому, що об'єктивно існує чи не математичний зв'язок між рівнем економічного розвитку конкретної держави і змістом її конституційно-правового регулювання, і навпаки, — економічна доцільність тісно корелюється з рівнем конституційного розвитку, досягнутим певним державно-організованим суспільством, що знаходить своє відбиття в нормах конституційного права, які регламентують економічну і політичну діяльність держави. Про її наукову обґрунтованість і безпосереднє практичне значення свідчить той факт, що протягом останнього десятиліття навчальний курс конституційної економіки викладається на юридичних і економічних факультетах провідних західних університетів. А декілька останніх років — і в вищих навчальних закладах Російської Федерації. Тому є всі підстави вважати своєчасним і достатньо актуальним дослідження системних взаємозв'язків економічного розвитку України та її конституційно-правового регулювання.

Системно-змістовний аналіз конституційного тексту дозволяє, на наш погляд, стверджувати, що до економічних засад конституційного ладу України безпосередньо відносяться наступні положення Основного Закону України: принцип соціальної держави (ст. 1); проголошення прав і свобод людини та їх гарантій визначальною складовою змісту і спрямованості діяльності держави, а їх утвердження і забезпечення — головним її обов'язком (ч. 2 ст. 3); визначення об'єктів права власності Українського народу, забезпечення захисту прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, їх рівності перед законом і соціальної спрямованості економіки (ст. 13); визнання землі основним національним ба-

гатством (ст. 14); принцип економічної багатоманітності (ч. 1 ст. 15); проголошення забезпечення економічної безпеки України найважливішою функцією держави, справою всього українського народу (ст. 17). Таке концентроване закріплення засад економічної системи Української держави в розділі I Конституції, який визначає засадничі ідеї, базові політико-правові принципи всього конституційного ладу, свідчить про її фундаментальне значення як для держави, так і для всього українського суспільства, для кожного громадянина України.

З огляду на основоположний характер економічних засад конституційного ладу України, важливо проаналізувати головні внутрішні і зовнішні загрози його усталеному функціонуванню в умовах поступової інтеграції України в європейське і світове економічне середовище. На наш погляд, слід виокремити декілька основних чинників, що мають істотний вплив на стабільність економічних засад конституційного ладу України.

По-перше, це різке майнове розшарування населення України, бідність переважної її частини і практично повна відсутність середнього класу. Як справедливо зазначають дослідники, «майнове розшарування суспільства, збільшення питомої ваги населення, яке живе за межею бідності, зростання безробіття, різке скорочення народжуваності й середньої тривалості життя у країні, деформація демографічного й соціального складу суспільства, криза родини, зниження духовно-морального і творчого потенціалу, соціальні конфлікти, відсутність національної ідеї створюють реальну загрозу національній безпеці» [11]. А оскільки за офіційними статистичними даними до категорії бідних самі себе відносять від 56,4 до більш ніж 95 відсотків українців [12, с. 4; 13], це істотно нівелює роль і значення більшості конституційних положень, спрямованих на забезпечення прав і свобод людини, створює серйозну загрозу стабільності конституційного ладу України.

Бідність, що неминує породжує соціальну незадоволеність все ширших категорій громадян, становить загрозу національній безпеці України, а отже і конституційній стабільності. Подібне становище зумовлено саме низьким рівнем розвитку вітчизняної економіки, її очевидним дисбалансом, коли менше 1 відсотка громадян володіють переважною частиною національного багатства, а проголошена на конституційному рівні соціальна спрямованість економіки залишається суто декларативним конституційним принципом. В умовах інтеграції України в європейську економічну систему ці проблеми можуть стати ще більш болісними з огляду на моральну і фізичну застарілість переважної більшості вітчизняних виробництв, критичний стан основних виробничих фондів у провідних галузях промисловості, агропромислово-

му комплексі, системах життєзабезпечення, що унеможлиблює їх конкурентоздатність [14], відсутність бажання їх власників до запровадження інноваційних програм, модернізації тощо. Навряд чи варто сподіватися, що іноземний капітал, що приходить до України, буде перейматися проблемою забезпечення економічного добробуту її громадян.

По-друге, істотна небезпека стабільності економічних засад конституційного ладу пов'язана з фактичною відсутністю стратегії та моделі соціально-економічного розвитку України, непослідовною економічною політикою держави в цілому, нестабільністю у правовому регулюванні відносин у сфері економіки, у тому числі фінансової (фіскальної) політики держави [14], недосконалістю інвестиційної політики, надмірно складною та заплутаною системою оподаткування¹, невизначеністю державної політики щодо прав власності, високим рівнем безробіття, періодичним і не завжди обґрунтованим зростанням цін на енергоносії, підвищенням тарифів державних монополій, адміністративним втручанням в економіку тощо. Як свідчать результати незалежних досліджень, за рівнем захисту прав власності Україна посідає 135 місце серед 139 країн, за незалежністю судової влади — 134, за показником «макроекономічна стабільність» — 132 місце, за ефективністю податкової системи — 136, за складністю митних процедур — 131, а надійність банківської системи оцінена 138 місцем [15]. Окрім власне економічних втрат, така ситуація небезпечна ще й тим, що вона «роз'їдає» правосвідомість особистості, знищує межу між правомірною та неправомірною поведінкою, виховує не законослухняних громадян, а пристосуванців. Все це створює підґрунтя для численних зловживань, корупції, поширення злочинності, а як наслідок — ставить під загрозу стабільність конституційного ладу України в цілому.

По-третє, суттєві загрози конституційній стабільності України становлять, на наш погляд, результати недолугих й не продуманих процесів приватизації державних підприємств. Бажання можновладців найвищого рівня демонструвати соціальну спрямованість своєї владної діяльності, на що постійно потрібно витратити величезні кошти, призвело до суцільної приватизації стратегічних державних підприємств, від діяльності яких залежить і стабільність функціонування цілих сфер суспільного життя. Більше того, це призвело до концентрації стратегічних галузей національної економіки, насамперед паливо-енергетичного комплексу, в руках кількох олігархічних угруповань. Мова йде, передусім, про

¹ За даними Світового Банку Україна за рівнем складності податків перебуває на 181 місці з 183 держав світу [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://gtmarket.ru/news/state/2009/09/15/2200>.

підприємства нафтопереробної промисловості, яких у державній власності фактично не залишилося, електро-, тепло- та газопостачання, переважна більшість з яких на сьогоднішній день перейшли у приватну власність певних фінансово-промислових груп. Внаслідок цього, як свідчать періодичні повідомлення ЗМІ, від електро- та теплопостачання за борги відключаються навіть бойові підрозділи Збройних Сил України, які несуть бойове чергування, медичні заклади, дитячі установи, органи державної влади тощо. А власники цих підприємств протягом останнього десятиліття постійно лобюють необхідність підвищення вартості комунальних послуг населенню до європейського рівня, причому таке підвищення відбувається не на 5–10 відсотків, як в цивілізованих країнах, а на 50–100. Наслідком такої недолугої державної економічної політики стала постійно зростаюча загроза не лише політичній, а й соціальній стабільності, оскільки ріст рівня доходів громадян є далеко не адекватним європейському і зовсім не пропорційним існуючим витратам на забезпечення гідного життєвого рівня.

По-четверте, прямим наслідком вищезазначених негативних факторів і одночасно реальною загрозою конституційній стабільності є значна тінзація економіки України, рівень якої, за офіційними даними Міністерства економіки у 2009 р., становив 36 % від рівня ВВП [16], а за експертними даними — понад 45 %. Оскільки тіньова економіка — це сфера економічних відносин, що перебуває поза межами правового поля, вона призводить до значної криміналізації, корупції, хабарництва в економічній, політичній, соціальній сферах суспільства. За дослідженням Global Competitiveness Report — 2010–2011 Всесвітнього економічного форуму, за рівнем хабарів Україна займає 127 місце зі 139 країн [15]. Сьогодні заробітна плата перестала бути основним джерелом доходів не лише громадян, що працюють в різних галузях господарства, а й багатьох державних службовців, котрі розглядають державну службу як своєрідний «бізнес», який приносить непогані дивіденди. Низький рівень оплати праці, незначні розміри пенсій, стипендій, інших виплат, які часто не перевищують офіційно встановленого прожиткового мінімуму, спонукає громадян до пошуку альтернативних шляхів поповнення доходної частини сімейного бюджету, які досить часто є напівлегальними або й зовсім протиправними. Фактично неможливість забезпечити для себе і своєї родини достатній рівень життя виштовхує громадян у «тіньовий сектор економіки» [17, с. 119], має наслідком дестабілізацію економічної системи держави загалом.

По-п'яте, істотна загроза стабільності конституційного ладу пов'язана з відсутністю в Україні достатньої кількості власних паливо-енергетичних ре-

сурсів, непродуманою й непослідовною зовнішньою енергетичною політикою держави, відсутністю у влади чіткої й виваженої стратегії реформування паливо-енергетичного комплексу, небажанням шукати альтернативні джерела енергії тощо. Як наслідок, із вражаючою постійністю відбуваються так звані «газові війни» між Україною та Російською Федерацією, яка є фактичним монополістом у постачанні газу до нашої держави, оскільки її часта на вітчизняному газовому ринку становить майже 2/3 від загального обсягу. А як стверджують практично усі дослідники проблем геополітики, залежність однієї держави від іншої в паливо-енергетичній сфері більше ніж на 30 % ставить під загрозу її суверенітет в цілому. І ми можемо спостерігати ці тенденції, вже більше 10-ти років, протягом яких російська компанія «Газпром» періодично припиняє постачання газу для українських споживачів і відновлює його лише після політичних переговорів глав держав чи урядів двох країн. При чому про зміст цих переговорів і про політичні домовленості широкий загал, як правило, взнає значно пізніше, найчастіше — коли це стає вигідним політичним опонентам.

По-шосте, як зазначають дослідники, в сучасних умовах глобалізації на міжнародній арені нормою визнається жорстка конкуренція за ринки, за інвестиції, за політичний і економічний вплив. Сьогодні країни світу конкурують одна з одною за всіма параметрами економіки й політики: за величиною податкового навантаження, за рівнем безпеки країни і її громадян, за гарантіям захисту права власності. Вони змагаються за привабливість ділового клімату, за розвиток економічних свобод, за якість державних інститутів і ефективність судово-правової системи. Конкуренція набула дійсно глобального характеру [7, с. 3]. Наочним прикладом подібної конкуренції, з яким безпосередньо пов'язана сучасна економічна стабільність України, є так звані «валютні війни», зумовлені державною політикою, спрямованою на девальвацію чи ревальвацію своєї національної валюти. На наш погляд, Україна за рівнем свого теперішнього економічного розвитку і змістовної спрямованості державної економічної політики ще далеко не готова до подібної відкритої конкуренції за більшістю з вказаних напрямів. Тому подібні глобалізаційні економічні процеси, учасником яких є Україна, становлять істотну загрозу стабільності її конституційного ладу, потребують спільного адекватного реагування з боку інститутів державної влади і громадянського суспільства.

Яскравим прикладом прямої залежності економічної стабільності України від глобальних економічних процесів є і події 2008–2009 рр. Незважаючи на постійні запевнення керівників держави і уряду в тому, що світова економічна криза не зачепить нашої еко-

номіки, вона призвела до абсолютно протилежних результатів. Економічна система України яка на цей час була достатньо інтегрована у світове господарство, зазнала чи не найбільших втрат. Значно запізнілі заходи уряду по запобіганню впливу зовнішніх негативних процесів привели до дестабілізації та падіння економічних показників [18, с. 85], до ще більшого зубожіння значної частини населення держави.

По-сьоме, в умовах глобалізації найбільш економічно розвинені держави сучасного світу провадять достатньо дискримінаційну економічну політику, метою якої є посилення контролю за діяльністю інших країн — потенційних конкурентів. На думку багатьох дослідників, саме з цією метою були створені наддержавні організації, що контролюють сьогодні практично всі сфери світового господарства (зокрема, Світова організація торгівлі, Світовий банк, Міжнародний валютний фонд тощо). Адже попри окремі позитивні моменти від їх наявності, існує й низка деструктивних наслідків. Зокрема, саме з діяльністю МВФ (точніше з його неадекватними для окремих країн рекомендаціями) пов'язують фінансові кризи, що мали місце у низці країн (1994 р. — Мексика, Аргентина, 1997 р. — країни Південно-Східної Азії, 1998 р. — Росія, 2000 та 2002 рр. — Аргентина тощо). Зважаючи на те, що саме промислово-розвинені країни стали ініціаторами створення згаданих міжнародних організацій для «зміцнення» економічного співробітництва, можна припустити, що така політика спрямована не на забезпечення «здорової» конкуренції для усіх країн світу, а для досягнення економічної вигоди держав-лідерів [19, с. 4]. У зв'язку з цим істотною загрозою стабільності економічних засад конституційного ладу України можна вважати значну залежність економічної політики держави від отримання додаткових фінансових ресурсів і кредитів від міжнародних організацій. При цьому загальний розмір зовнішніх запозичень України постійно збільшується, насамперед з метою покриття дефіциту бюджету, переважно його соціальної складової, і задля погашення раніше отриманих кредитів і відсотків за ними. На модернізацію своєї економічної системи, підвищення її конкурентоздатності на зовнішній арені держава коштів практично не витрачає, що ще раз підтверджує відсутність цілісної та виваженої державної стратегії соціально-економічного розвитку України.

Таким чином, *проведене дослідження дозволяє зробити висновок*, що в умовах глобалізації економічні передумови забезпечення стабільності конституційного ладу України набувають особливо важливого значення. Від стану економічної системи, реального економічного потенціалу держави значною мірою залежить зміст і спрямованість вітчизняного конституційно-правового регулювання. Економічні основи мо-

жуть або сприяти забезпеченню основних прав і свобод людини і громадянина, сталому функціонуванню усіх суспільних і державних інституцій, або призводити до перетворення більшості конституційних положень на привабливі декларації, що мають мало спільного з реальністю. Тому для забезпечення конституційної стабільності необхідна спільна виважена діяльність і держави, і суспільства, і кожного громадянина України задля реального забезпечення економічної свободи, підвищення загального рівня економічного розвитку Української держави.

Література

1. Шлемко В. Т. Економічна безпека України: сутність і напрями забезпечення: моногр. / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько. — К.: НІСД, 1997. — 144 с.
2. Кремень Т. В. Трансформація державного суверенітету в умовах глобалізації: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. політ. наук: 23.00.04 / Т. В. Кремень; НАН України, Інститут економіки і міжнародних відносин. — К., 2004. — 18 с.
3. Мочерний С. В. Економічний суверенітет України та шляхи його досягнення / С. В. Мочерний; Львівський держ. ун-т ім. І. Франка. — К.: [б. в.], 1994. — 196 с.
4. Нижник В. М. Україна на шляху до європейської інтеграції: економічна безпека, переваги вибору: моногр. / В. М. Нижник, А. С. Філіпенко, С. М. Писаренко та ін.; В. М. Нижник (заг. ред.). — Хмельницький: ХНУ, 2008. — 307 с.
5. Організаційні та правові проблеми забезпечення державного суверенітету: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 27 берез. 2009 р. / Академія правових наук України; НДІ держ. будівництва та місцевого самоврядування; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого; Ю. П. Битяк (редкол.). — Х.: ФО-П Вапнярчук Н. М., 2009. — 147 с.
6. Роговий В. В. Економічна безпека України: аналіт. доп. / В. В. Роговий, А. Ю. Сменковський, І. Ф. Гнибіденко; Апарат Ради національної безпеки і оборони України. — К., 2006. — 271 с.
7. Чапчиков С. Ю. Теоретико-правовые аспекты защиты экономической безопасности Российской Федерации как функции государства: автореф. дис. на соискание научной степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 — теория и история права и государства; история учений о праве и государстве / С. Ю. Чапчиков. — М., 2006. — 26 с.
8. Шевченко Л. С. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування: моногр. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого; Л. С. Шевченко (ред.). — Х.: Право, 2009. — 312 с.
9. Баглай М. В. Конституционное право Российской Федерации: учебник для вузов / М. В. Баглай, Б. Н. Габричидзе. — М.: ИНФРА-М, 1996. — 512 с.

10. Бреннан Дж. Причина правил. Конституционная политическая экономия / Дж. Бреннан, Дж. Бьюкенен. — СПб. : Экономическая школа, 2005. — 272 с.

11. Дмитрук М. П. Особливості зарубіжної практики забезпечення безпеки в соціально-економічній сфері / М. П. Дмитрук // Державне управління: теорія та практика [Електронне наукове фахове видання. — 2010/2]. — Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10dpmses.pdf>.

12. Про результати аналізу виконання Комплексної програми забезпечення реалізації Стратегії подолання бідності : Звіт рахункової палати України. — Київ : Рахункова палата України, 2011. — 33 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.acrada.gov.ua/img/files/Bulet_Bednost.pdf; jsessionid.

13. Дашинська А. Чому Україна така бідна?.. [Електронний ресурс] / А. Дашинська. — Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/~2/0/all/2011/03/18/231544>.

14. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 39. — Ст. 351.

15. The Global Competitiveness Report 2010–2011 // World Economic Forum [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010–11.pdf.

16. Рівень тінізації української економіки сягнув 36 % ВВП [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.newsru.ua/finance/27oct2009/shadow.html>.

17. Мацюкін В. В. Право громадян на достатній життєвий рівень : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 / В. В. Мацюкін. — Х., 2007. — 194 с.

18. Безега Т. Євроінтеграція як геополітична складова у процесах впливу на економічний розвиток незалежної України / Т. Безега // Геополітика України: історія і сучасність. — 2010. — Вип. 2. — С. 66–89.

19. Гончарук Я. А. Економічна безпека України в умовах глобальної фінансової дестабілізації / Я. А. Гончарук, М. І. Флейчук // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ : Серія економічна. — 2009. — № 1. — С. 1–16.

Надійшла до редакції 21.06.2011 р.

УДК 339.52

А. Ю. Чаленко,

*канд. техн. наук,
научный сотрудник,
Луганский филиал*

*Института экономико-правовых
исследований НАН Украины*

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТРУКТУРЫ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ ВТО*

По украинскому законодательству внешнеэкономическая деятельность (ВЭД) определена как система взаимоотношений украинских и иностранных субъектов хозяйствования, построенная на необходимости проведения экономических операций между ними, осуществляемая на территории Украины и за ее пределами [1].

В отличие от внешнеэкономических связей ВЭД проводится на уровне производственных структур (фирм, организаций, предприятий и т. д.) с полной самостоятельностью выбора иностранного партнера, номенклатуры товара для экспортно-импортной сделки, определения цены и

стоимости контракта, объема и сроков поставки. Исходным принципом ВЭД предприятий служит коммерческий расчет на основе хозяйственной и финансовой самостоятельности с учетом собственных валютно-финансовых и материально-технических возможностей.

Внешнеэкономическую деятельность и внешнеэкономические связи не следует рассматривать как две отдельных сферы функционирования и государственного регулирования. Они тесно переплетены как на уровне хозяйствующих субъектов, так и на уровне институтов. Основные задачи государства по регулированию ВЭД следующие:

* Точка зрения автора не совпадает с мнением редакции.